

Первые попытки организации адвокатуры появились в XIII веке, когда разъездные королевские суды получили постоянное место пребывания в Вестминстере, что способствовало сплочению адвокатов при суде. Тогда же появляется первый закон, упоминающий адвокатуру, который постановил, что при Вестминстерском суде должны состоять 140 опытных адвокатов для ведения дел частных лиц.

Помимо этого, к периоду правления Эдуарда I относится возникновение первой из четырех судебных коллегий, которые выступали в качестве учреждений, готовивших опытных юристов – судей и адвокатов. Существовала также канцелярская коллегия, которая подготавливала исключительно поверенных (солиситоров). Изначально в Англии адвокатская деятельность осуществлялась двумя группами лиц – судебными представителями (поверенными) и правозаступниками (барристерами).

Через три года после поступления в судебную коллегия студент получал звание «внутреннего адвоката» (inner barristers), что давало ему возможность практиковаться только внутри коллегии, но не в суде. Через пять последующих лет обучения «внутренние» барристеры обращались во «внешних» (outer barristers) и получали право практиковаться в суде.

Помимо барристеров (кандидатов права) в составе коллегии находились сердженты или доктора права, в звание которых по решению короны возводились наиболее успешные и талантливые барристеры, практиковавшие не менее 16 лет. В 1846 г. барристеры наравне с серджентами получили право участвовать в судах общих исков. В 1873 г. они также получили право назначаться в качестве членов высших судов, что ранее являлось привилегией серджентов.

Если деятельность барристеров была направлена на судебную защиту, то сфера действия поверенных была значительно шире, включая в себя обязанности нотариусов, маклеров, а также возможность выступления в низших судах, где барристеры обычно не выступали.

В 1827 г. был образован орган самоуправления солиситоров – Юридическое общество. Его целью было юридическое оформление сословия и поддержания в нем дисциплины.

В XX столетии компетенция солиситоров расширилась. Они по-прежнему имели право участия в магистратском суде. Солиситоры имели право выступать в заседаниях Высокого суда по делам о банкротстве, что составляло их личную монополию. В заседаниях Европейского суда солиситоры участвовали на равных правах с барристерами.

На сегодняшний день солиситорам по-прежнему принадлежит обширная сфера деятельности: работа с документами, составление завещаний, участие во внесудебных процедурах в рамках гражданско-правовых споров и т.д. Значительное число солиситоров заняты в сфере муниципального управления или работают в частных фирмах как юрисконсульты.

Что же касается современных барристеров, то их работа состоит в осуществлении судебной защиты и подготовке письменных заключений в той области права, в которой они специализируются. До принятия Закона «О судах и оказании юридических услуг» (1990 г.) барристеры могли работать только в контакте с солиситорами; в соответствии же с ним барристеры получили право заключать прямые договоры с клиентами и получать плату от них. В настоящий момент в Великобритании не снят с обсуждения вопрос об объединении сообществ барристеров и солиситоров в единую адвокатуру по примеру стран континентальной Европы.

Таким образом, английская адвокатура, обладающая достаточно древней историей, развивалась в условиях преобладания древних обычаев и статутов, на протяжении веков мало подвергалась преобразованиям и практически не изменилась в XXI веке.

Романчак Л.І.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ВИНИКНЕННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В
УКРАЇНІ**

Розбудову правової держави важко уявити без створення гарантій захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура.

Сьогоденна українська адвокатура – це понад 500 адвокатських об'єднань різних форм і типів, більше тисячі адвокатських бюро, майже 30 тисяч адвокатів.

Історичний шлях виникнення та розвитку української адвокатури доцільно простежити з того часу, коли вона була організаційно оформлена й законодавчо закріплена як особливий правовий інститут.

Зокрема, ще за часів Київської Русі роль захисників у судах виконували рідні та приятелі сторін, послухи, «видоки».

Професійна ж адвокатура в Україні сформувалася в період польсько-литовської доби. Особливу у цьому плані відіграли Литовські статuti і Магдебурзьке право. Згідно цих документів, захисником може бути людина яка добре обізнана з писаним правом – тобто професійний юрист. Отже, звідси можна вважати і час народження професійної адвокатури, хоча момент її організаційного оформлення ще був віддалений у часі.

Уже в 18 ст. в судах, зокрема у великокняжих – господарських, а також у городських і земських, з'являється новий тип професійного юриста – «прокуратора, або речника». До адвокатів пред'являлися великі вимоги. Ними могли бути чоловіки без будь-яких відхилень, повнолітні, християни, розумово й фізично дужі, світського стану.

Адвокатура України в період гетьманщини була вже визнаною як окремий стан, хоча і не була об'єднана в професійну спілку.

Як самостійний правовий інститут Адвокатура в Україні була запроваджена після проведення на початку 60-х рр. 19 ст. судової реформи. Правову регламентацію інститут адвокатури дістав за «Судовими статутами», затвердженими 20.11.1864 р. У 1870 р. один адвокат обслуговував 55,3 тис. населення Харківського округу, 23,7 тис. – Одеського й 32,3 тис. Київського.

Цікавим є факт, що в 1894 р. українськими адвокатами Галичини була спроба скликання першого з'їзду правників і утворення своєї організації, яка допомагала б вирішувати нагальні проблеми адвокатів. Однак ця ідея не знайшла свого практичного втілення.

Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити такий висновок: у жовтневий період українська адвокатура не змогла набути своїх специфічних рис. Адже, як відомо, Україна в ці роки не мала своєї державності. Тому й інституції держави, до яких в повною мірою належить й адвокатура, не могли належним чином розвинутися.

Новий етап в історії адвокатури України пов'язаний із створенням в містах юридичних консультацій. У 1920 р. їх налічувалось 160, у яких працювало 365 правозаступників.

29 жовтня 1924 р. Постановою ЦВК СРСР були затверджені Основи судоустрою СРСР і союзних республік, де зазначалось, що для надання юридичної допомоги населенню засновуються колегії правозаступників. Так у 1926 році Харківська губерньська колегія захисників звернулася з пропозицією до РНК проте, що б назву «колегія захисників» змінити на «адвокатура».

16 серпня 1939 року РНК СРСР затвердила Положення про адвокатуру СРСР. Ним були визначені завдання адвокатури, керівництво її діяльністю, структура та порядок прийому та виключення з колегії адвокатів, дисциплінарна відповідальність.

Аналізуючи період діяльності адвокатури України в роки Великої Вітчизняної війни, можна зробити висновок, що її організація і діяльність визначалася умовами військового часу. Війна не скасувала існуючу колегію адвокатів, не внесла докорінних змін у правові основи їх організації і діяльності. Найбільш серйозні зміни, полягали в розширенні сфері участі адвокатів у в засіданні військових трибуналів.

Подальший розвиток адвокатури був зумовлений прийняттям 20 квітня 1988 року Верховною Радою Конституції УСРС, яка і закріпила конституційні основи діяльності адвокатури республіки. Нове Положення про адвокатуру УСРС затверджене Верховною Радою України 1 жовтня 1980 року, регламентувало діяльність колегій адвокатів республіки та розширило види юридичної допомоги що надавалося громадянам. Колегії адвокатів в Україні

формувалися за територіальним принципом. Створювалися обласні і Київська міська колегія адвокатів.

З 1991 року відповідно до закону України «Про підприємництво» допускаються здійснення юридичної практики за ліцензією, яка видається Міністерством юстиції особам, котрі мають юридичну освіту. Згідно з діючим законодавством в Україні в цей час до участі в ролі захисників допускалися близькі родичі, законні представники, а також інші особи.

В цей час гостро постає проблема організаційного оформлення адвокатури, що, нарешті, вирішило б питання її незалежності. Враховуючи це, 20-22 вересня 1990 р. в м. Києві відбувся установчий з'їзд адвокатів республіки, на якому була утворена Спілка адвокатів України – незалежна, самоврядна організація метою якої було об'єднання зусиль адвокатів республіки. Було обрано правління Спілки адвокатів України до складу якого увійшли представники 22 колегій адвокатів. Першим президентом став В. В. Медведчук.

Для виконання цих завдань у 23 областях та м. Києві були утворені відділення Спілки адвокатів України.

Спілка допомагає професійному об'єднанню адвокатів різних регіонів, підвищенню ролі й престижу адвокатури в суспільстві. Неодноразово Спілка зверталася до Верховної Ради України, уряду, міністерств і відомств з приводу різних питань, що поставали перед колегами адвокатів.

Завершальним етапом в сучасній історії української адвокатури стало прийняття 19 грудня 1992 року Верховною Радою України Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Новий закон відводить адвокатурі чільне місце, маючи на меті встановити престиж цієї професії, її історичні традиції, піднести роль у суспільстві як одного з гарантів забезпечення конституційних прав і свобод громадян.

Чорна Я.А.

*студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ ЖІНОК В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі мало кого здивує жінка-адвокат. Жінки давно й успішно підкорюють найпрестижніші вершини юриспруденції. Проте їм задля цього знадобилися століття, щоб бути рівноправними з чоловіками в адвокатській діяльності.

Історія дискримінації жінки в юридичній професії починає свої витoki зі становища жінки в суспільстві взагалі. Історично склалося, що роль жінки в суспільстві обмежувалася обслуговуванням хати, дітей, чоловіка, створення затишку в домі. Дуже часто жінки не мали і половину тих прав, що мали чоловіки. Про вищевказане свідчить хоча б той факт, що тільки з кінця XIX століття деякі держави почали надавати рівні виборчі права як жінкам так і чоловікам. Відомо, що тільки з 1998 року в переважній більшості країн світу жінки набули рівні виборчі права нарівні з чоловіками. Виключеннями є Бахрейн, Кувейт, Оман, Катар та Саудівська Аравія. (Аніщук Н.В. Фемінізація адвокатури: гендерний аналіз / Н.В. Аніщук // Наукові праці НУ «ОЮА». – 2013. - Т.13. – С. 375-384.)

Проте ситуація змінилась коли жінки поступово почали завойовувати свої позиції в суспільстві. Саме наприкінці XIX століття в США жінки були вперше допущені до юридичної професії. Досвід жінок, які шукали юридичну роботу в США становився в контексті боротьби жінок за громадянські, виборчі права і оплачувану роботу. Хоча ще у колоніальний період жінки вели справи, однак без офіційного професійного статусу. Офіційно першою жінкою – юристом в США стала Арабелла Менсфілд, яка була допущена до юридичної практики в штаті Айова в 1869 році, на той час Айова була єдиним штатом в Америці в якому було дозволено жінці бути юристом. Канада є наступною країною, що допустила жінок до юридичної професії. В 1897 Клара Брет Мартін була прийнята в колегію адвокатів в Онтаріо.

В Великобританії до 1921-1922 не було жодної жінки баристера або соліситора. Але першою жінкою, яка активно займалася захисною практикою, та яка була наділена майже всіма повноваженнями, окрім формального допуску до участі в суді була Еліза Орме, яка ефективно займалася юридичною практикою з 1875 року, але ніколи не виступала у суді.